

TÜRKİYE-KAFKASYA İLİŞKİLERİ **(AVRASYA VAKFI TOPLANTISI KONUŞMA NOTU)**

YRD.DOÇ.DR. SAİT YILMAZ

KAFKASYA’NIN GÜVENLİĞİ TIPKI ORTA DOĞU VE BALKANLAR GİBİ TÜRKİYE İÇİN ÖZELLİKLE ENERJİ KAYNAKLARININ VE ULAŞIM HATLARININ GÜVENLİĞİ BAKIMINDAN HAYATİ ÖNEMEDİR. AVRASYA SİRF ENERJİ KAYNAKLARI VE SAĞLADIĞI GENİŞ PAZAR İMKÂNLARI NEDENLERİ İLE 21. YÜZYILIN EN ÖNEMLİ STRATEJİK MÜCADELE ALANI OLURKEN, BU COĞRAFYANIN EN ÖNEMLİ KÖPRÜ BAŞLARINDAN BİRİ OLAN KAFKASYA’NIN GÜVENLİĞİ, DENGELERİN KİMİN LEHİNE OLDUĞU TÜRKİYE İÇİN DE, BATI İÇİN DE, RUSYA İÇİN DE ÇOK ÖNEMLİDİR. BÜYÜK ÖLÇEKTE KAFKASYA’YA ŞÖYLE BAKMAMIZ LAZIM. NEREDE NE SORUN VEYA KRİZ VARSA VE BÜYÜK GÜÇLER BURADA İSE SORUN TEMELDE ENERJİ KAYNAKLARIDIR, PETROLDÜR, DOĞAL GAZDIR. BU YÜZDEN KİMSE PETROL OLMAYAN BÖLGELERDE DEMOKRASİ FALAN ARAMAZ YA DA SUUDİ ARABİSTAN GİBİ ABD’NİN DEDİĞİNDE ÇIKMAYAN ÜLKELERDE DEMOKRASİ SORMAZ.

AVRASYA’DA BİR YANDAN ŞANGAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ YOLU İLE RUSYA VE ÇİN İRAN’I DA YANINA ALMAYA ÇALIŞIRKEN, ABD İSE JAPONYA VE HİNDİSTAN İLE DENGE KURMAYA ÇALIŞMAKTADIR. NE İÇİN? ENERJİ KAYNAKLARININ VE HATLARININ GÜVENLİĞİ İÇİN. TÜM DÜNYADAKİ ENERJİ REZERVLERİNİN BUGÜNKÜ TÜKETİM HIZI İLE 66 YIL ÖMRÜ KALMIŞTIR. ÇİN VE HİNDİSTAN GELİŞMEKTE VE DIŞARIDAN DAHA ÇOK PETROL VE DOĞAL GAZ İSTEMEKTEDİR. BU DURUMDA TÜM ENERJİ KAYNAKLARININ ÖMRÜ 30-35 YILA İNECEKTİR. İŞTE BÜYÜK ORTA DOĞU’NUN ORTA DOĞU’DAN KUZEY AFRİKA’YA VE AVRASYA’NIN İÇİNE KADAR UZAMASININ DA, KAFKASYA’YI İÇİNE ALMASININ DA NEDENİ BUDUR. GERÇEK PLAN ENERJİ KAYNAKLARI OLAN ÜLKELERİN MÜVEKKELE BİR DEVLET HALİNE GETİRİLMESİ İÇİN DAHA ÇOK BÖLÜNMESİ VE ABD SİSTEMİNE EKLEMLENMESİDİR. BURADA ABD VE RUSYA FEDERASYONU KADAR UZUN YILLARDIR DOĞU ANADOLU’DA ÇEŞİTLİ KILIFLAR İÇİNDE ÇÖREKLENEN VE İRAN’A ÖZEL BİR ÖNEM ATFEDEN ALMANYA KADAR İNGİLTERE VE FRANSA’NIN DA AB KILIFI ALTINDA EL ALTINDAN YAPTIĞI GİRİŞİMLERİ DE YAKINDAN TAKİP ETMELİYİZ.

BAKIN KUZEY VE GÜNEY ASYA’DA YENİ EKSENLERİN ORTAYA ÇIKMASI İLE AVRASYA KIRILMAKTA. AVRASYA GÜVENLİK BÖLGELERİ BALTİK’TAN BAŞLAYARAK, DOĞU AVRUPA, KARADENİZ, KAFKASYA, ORTA ASYA, KUZEY GÜNEY VE GÜNEY DOĞU ASYA İLE NİHAYET UZAK DOĞU’DA YENİDEN OLUŞMAKTADIR. İLK KIRILMA PAKİSTAN İLE TERÖR KULLANILARAK YAPILMAKTA, SIRADA İRAN VAR, AZERBAYCAN VAR. BÖLGEDE GİZLİ SERVİSLER CİRİT ATMAKTA. RUSYA’DA ABD’DEN ÇOK ŞEY ÖĞRENDİ SADECE İKTİDARLARI DEĞİL MUHLAFETİ DE KONTROL ALTINA ALIYOR. YUMUŞAK GÜCÜN NE OLDUĞUNU DA ÖĞRENDİ. KAFKASYA’DA SON YILLARDA RUS MERKEZLİ THINK TANK MERKEZİ, RADYO, TV, DERNEK, SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜNDEN GEÇİLMİYOR.

ÖZETLE KARŞIMIZDA TÜRKİYE İLE BÖLGE ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİNDEN KENDİLERİNE GÖRE YARARLANMAK İSTEYEN BÜYÜK GÜÇ MERKEZLERİNİ TEMSİL EDEN DEVLETLER VE DEVLET DIŞI AKTÖRLER VAR. BİR TARAFTA AZINLIKLARIN İSTİSMARINI YÖNTEM OLARAK KULLANAN VE

BÜYÜK ORTA DOĞU İÇİNE KAFKASYA'YI DA DAHİL EDEREK BÖLGEYİ DÖNÜŞTÜRMEYİ VE DAHA ÇOK UFALAMAYI VE YENİ KÜÇÜK DEVLETLER KURMAYI HEDEFLEYEN ABD VAR. ABD'YE GÖRE KAFKASYA'DAN DAHA 50 DEVLET ÇIKACAK. UNUTMAMALİYİZKİ UFALANACAK ÜLKELER ARASINDA BİZ DE VARIZ VE TÜM BUNLAR SÖZDE DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI ADINA YAPILMAKTADIR. BUNUN İÇİN KULLANDIĞI YÖNTEM KÜRESEL BİR PROPAGANDA VE PSİKOLOJİK AĞI KULLANILARAK İKNA ETMEK YANİ BİZİ BUNA RAZI ETMEKTİR. KENDİ ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA ÜLKE GÜNDEMİNİ VE MEDYASINI KURGULAYARAK KENDİ MESAJLARINI VERMEK VE KENDİ DOĞRULARINA RIZA GÖTERİLMESİNİ SAĞLAMAKTIR.

BAKIN KUZEY IRAK'A, PKK'YI CANLADIRDILAR, NİYE? ARTIK KERKÜK, MUSUL VE TÜRKMENLERİ KONUŞMUYORUZ, TÜRKİYE'NİN ÇIKARLARI VE GÜNDEMİ PKK'YA İNDİRGENDİ, BİR YANDAN BURADAKİ ÇIKARLARIMIZIN KAYBOLMASINA GÖZ YUMUYORUZ DİĞER YANDAN DA SANKİ ABD BİZE ÇOK FAYDA SAĞLIYORMUŞ GİBİ ABD'NİN SAĞLADIĞI DÜZENE RAZI OLMAYA YÖNLENDİRİLİYORUZ. PKK KARTI BAZEN KÜRT GRUPLARA, BAZEN İRAN'A, BAZEN DE ERMENİSTAN'A MAL EDİLEREK BÜYÜK GÜÇLERE RİCACI OLMAMIZ SAĞLANIYOR. TABİ BURADA ABD İLE AB'NİN BU OYUNDA İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINI VE BİRİNİN ELİNDEN KAÇANI ÖBÜRÜNÜN YOLA GETİRMEMEYE ÇALIŞTIĞINI UNUTMAYALIM. PKK, KÜRDİSTAN'I KURMANIN TAKTİK ARACIDIR. PKK KONUSUNA GEREKTİĞİNDEN DAHA FAZLA ÖNEM ATFETMEMELİ, HALKIMIZIN GÖZLERİNİN KÖR EDİLMESİNE MÜSAADE ETMEMELİYİZ.

DİĞER TARAFTA SOĞUK SAVAŞ SONRASI ESKİ NÜFUZ SAHASINA DÖNMEK İÇİN HER ÇABAYA SARF EDEN RUSYA FEDERASYONU VAR. KAFKASYA'DAKİ EN BÜYÜK KALESİ İSE ERMENİSTAN'DIR. ÇÜNKÜ ERMENİSTAN HEM ABD'YE HEM DİSAPORAYA HEM RUSYA'YA YANİ HERKESE MUHTAÇ. TABİ RUSYA'DA BÖYLE BİR KOZU KAYBETMEK, YANİ TÜRKİYE İLE ERMENİSTAN ARASINDAKİ SORUNLARIN ÇÖZÜLMESİNİ İSTEMEZ. NİTEKİM 1999 YILINDA YAPILAN BİR PANELDE ÇÖZÜME ÇOK YAKLAŞILMIŞKEN BUGÜNKÜ YÖNETİMİN MİLİTAN UNSURLARI PANELİ BASTILAR, MİLLETVEKİLLERİNİ ÖLDÜRDÜLER, ARKALARINDA DA RUS GİZLİ SERVİSİNİN OLDUĞU ORTAYA ÇIKTI.

GELELİM ERMENİSTAN'IN KENDİSİNE. 2015 YILINA KADAR TÜM DÜNYADA SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMININ TANINMASINI SAĞLAMAYI ULUSAL POLİTİKASI OLARAK UYGULAMAKTA. ANAYASASINDA HALA DOĞU ANADOLU'YU KENDİ TOPRAKLARINDA KABUL ETMEKTEDİR. BUNLARDAN MEDET UMAN KİM? BUGÜN ERMENİSTAN'DA İKTİDARDA OLMALARINI AŞIRI MİLLİYETÇİ SÖYLEMLERE BORÇLU OLAN KOÇARYAN YÖNETİMİ. TIPKI YUNANİSTAN GİBİ İÇ POLİTİKA MALZEMESİ OLARAK BU ÜLKEDE DE TÜRKİYE DÜŞMANLIĞI GEÇERLİDİR. DIŞARIDA İSE TÜRKİYE DÜŞMANLIĞINDAN SİYASİ VE EKONOMİK FAYDA UMAN ERMENİ DİASPORASI VAR. STRATEJİLERİ İSE KENDİ DOKÜMANLARINDA YAZILI ÜÇ "T"; YANİ TANINMA, TAZMİNAT VE TOPRAK. BİZİM HİÇBİR ZAMAN DEDELERİMİZİN KATİL OLDUĞUNU KABULLENMEK GİBİ BİR NİYETİMİZ OLAMAZ, BU İDDİALAR HEM GEÇERSİZ HEM DE ARKASINDAN NELER GELECEĞİ BELLİDİR.

KISACA AVRASYA'DA DENGELER DEĞİŞİRKEN KAFKASYA, YENİ BÖLÜNMELERE VE YENİ BİR ORTA DOĞU OLMAYA GEBEDİR. PEKİ BİZ NE YAPIYORUZ? REEL OLARAK KOCAMAN BİR HİÇ. ORTA ASYA POLİTİKAMIZI RUSYA'NIN DÜMEN SUYUNA DAYAMIŞ BİR HÜKÜMET DÖRT BEŞ YILDA BİR

DÜZENLENEN VE ORTAK DİLİN GERÇEKTE RUSÇA AMA ADININ “TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELER” OLDUĞU GÖSTERMELİK ZİRVELER DIŞINDA HİÇBİR ŞEY YAPMIYOR. BURADA ALINAN KARAR DA YOK, UYGULAMA DA YOK, SADECE TEMENNİLER VE TAVSİYELER VAR.

PEKİ NE OLMALI? BÖLGEYE İLİŞKİN UZUN VADELİ VE ULUSAL ÇIKARLARIMIZA DAYALI PROAKTİF POLİTİKALAR VE AMAÇ-ARAÇ DENGESİNE UYGUN BİR GÜVENLİK VE GÜÇ KURGUSU GEREKLİ. ÇÜNKÜ POLİTİKA OLMADAN STRATEJİ OLMAZ YANİ UYGULAMA OLMAZ. TÜRKİYE’NİN KAFKASYA İLE İLGİLİ ÖNCELİKLİ ÇIKARI KAFKASYA BÖLGESİNİN İSTİKRARIDIR. BUNA ERMENİSTAN’DA DAHİLDİR. KAFKASYA BÖLGESİNİN VE ÜLKELERİNİN İSTİKRARI DEMEK ENERJİNİN GÜVENLİĞİ, EKONOMİK REFAH, DAHA AZ YABANCI MÜDAHALE, DAHA ÇOK ENTEGRASYON VE İŞBİRLİĞİ İLE KALICI DOSTLUK VE BARIŞ DEMEKTİR. BUNUN İÇİNDE RASYONEL BİR ŞEKİLDE ÇIKARLARI BİRLEŞTİRMEK, İŞBİRLİĞİNİ ARTIRMAK VE EKONOMİK REFAHI YAYMAK LAZIMDIR. ORTAK ÇIKARLARIMIZ AYNIDIR; İSTİKRAR, BİRLİK, GÜVEN, REFAH, SAYGI VE ŞEFFAFLIK.

BU YÜZDEN ARTIK GÜVENLİK VE GÜÇ KURGUSU DENİLDİĞİNDE ASKERLERİ DEĞİL EKONOMİYİ, BANKALARI, ŞİRKETLERİ, SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİ, ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİ, ÜNİVERSİTELERİ DÜŞÜNMEYİZ. BUGÜN KUZEY IRAK’TA OLMASI GEREKENDE BU İDİ. BUGÜNLERDE KUZEY IRAK’TA YAPILANLAR DA EKSİKTİR, SADECE PKK’YA YÖNELİK OLSA BİLE YETERSİZDİR. BÖLGEDE YAPILMASI GEREKENLERİN SİVİL YÖNÜ YANİ YUMUŞAK GÜÇ YÖNÜ YOKTUR ÇÜNKÜ BUNLARI ANLAYACAK NE KURGU NE ENTELEKTÜEL BİRİKİM VARDIR. AB SÜRECİNDE ESKİDEN KÖR TOPAL OLAN GÜVENLİK KURGUSU DA DAĞITILMIŞ, YOK EDİLMİŞTİR.

TEKRAR KAFKASYA’YA DÖNECEK OLURSAK BÖLGEDEKİ İSTİKRARSIZLIĞIN TEMELİNDE ERMENİSTAN’IN KENDİSİNİN VE BÖLGENİN ÇIKARLARINA HİZMET ETMEYEN AKIL DIŞI VE MESNETSİZ İDDİALARA DAYALI POLİTİKALARI YATMAKTADIR. BUNDAN ÖNCELİKLE VE EN ÇOK ERMENİ HALKI ZARAR GÖRMEKTEDİR. 2015 YILINA KADAR BUGÜN ERMENİSTAN DENEN YERDE ERMENİ HALKI KALMAYABİLİR, BU ÜLKE BOŞ BİR ÇİFTLİK ARAZİSİNE DÖNÜŞEBİLİR. NE YAZIK Kİ ERMENİ HALKININ BUNU GÖRMESİ KENDİ ÇIKARLARININ ÖN PLANDA TUTAN YÖNETİM VE ERMENİ DİASPORASI TARAFINDAN ÖNLENMEKTEDİR. 21. YÜZYILDA KAFKASYA; BU ERMENİSTAN YÖNETİMİ İLE ÇOK FAZLA ZARARA UĞRAMAKTA VE KAFKASYA BUNA DAHA FAZLA TAHAMMÜL EDEMEZ. OLAN DA ERMENİ HALKINA OLMAKTADIR.

BU YÜZDEN ERMENİ HALKI İLE KÖPRÜLER KURULMALIDIR. TÜRKİYE’NİN EN ÖNEMLİ GÜCÜ DEMOKRASİSİDİR. ERMENİSTAN’IN YUMUŞAK KARNI DA DEMOKRASİNİN GELİŞMEMİŞ OLMASIDIR. KURUMSAL İLİŞKİLER YOLU İLE ERMENİSTAN İLE BAĞLAR KURULMALI VE ERMENİ HALKI KAZANILMALIDIR. BAKIN FRANSA, FRANSIZCA KONUŞULAN BİR ÜLKEDEN GELENLERE HEDİYE VERMEKTEDİR. TÜRKİYE, KAFKASYAYI VE ERMENİSTAN’I RUSYA’YA, ABD’YE VEYA FRANSA’YA BIRAKMAMALI, ORTAK ÇIKARLARIMIZ İÇİN NÜFUZ ETMELİDİR. BUGÜNKÜ İZOLASYON POLİTİKASI İSE BU AMACA HİZMET ETMEMEKTE, ERMENİSTAN’DA ZEHİRİN DAHA ÇOK BİRİKMESİNE NEDEN OLMAKTADIR. ETNİK MİLLİYETÇİLİĞİ ŞİAR EDİNMİŞ BİR ÜLKE BU TÜR POLİTİKALAR İLE YOLA GETİRİLEMEZ AKSİNE DAHA DA DİRENÇ GÖSTERİR.

BÖLGE ÜLKELERİ DE YABANCI GÜÇLERİ KENDİ ALANLARINA SINIRSIZCA SOKMAMALI, SORUNLARINI KENDİ İÇİNDE ÇÖZMELİ, TARİH SAHNESİNDE BİRLİKTE, EL ELE VE BİRBİRİNDEN GÜÇ ALARAK YOL ALMALIDIR. TÜRKİYE, GÜRCİSTAN, AZERBAYCAN VE ERMENİSTAN DOSTLUK VE İŞBİRLİĞİ İÇİNDE İSTİKRAR VE GÜVEN ORTAMI İLE BİRLİKTE İŞBİRLİĞİ SINIRLARINI KOMŞU BÖLGELERE ÖNCELİKLE TÜRKMENİSTAN VE KAZAKİSTAN'A TAŞIMALIDIR. BU GÜZERGAH HEM ASYA'DAN AVRUPAYA AÇILAN EKONOMİK KAYNAKLARIN HEM DE POTANSİYEL BİR TÜRK BİRLİĞİNİN OTOBANI OLACAKTIR. BU OTOBAN VE BÖLGESEL EKONOMİK GİRİŞİMLERDEN BÜTÜN ÜLKELER FAYDALANACAKTIR. TÜRKİYE'YE DÜŞEN ROL İSE KÖPRÜ OLMAK DEĞİL BU COĞRAFYALARIN TAM ORTASINDA MERKEZ ÜLKE OLMAKTIR. YILDA YAKLAŞIK % 7-8 BİR BÜYÜME, SAĞLAM BİR DÖVİZ REZERVİ VE DÖVİZ KURU İLE İSTİKRAR VE GÜVEN İÇİNDEKİ BİR TÜRKİYE 2023 YILINA BÖLGENİN ALMANYASI OLARAK GİREBİLİR.

TABİİ Kİ BÜYÜK GÜÇLERİ, ABD'Yİ VE RUSYA'YI YOK SAYAMAYIZ. RUSYA'NIN ENERJİ OYUNUNDA TEKEL OLMA GAYRETİ VE ABD'NİN ÖNCELİKLERİ KARŞISINDA ORTAK BİLEŞKEYİ SAĞLAMAK LAZIM. AMA HER KONUDA VE HER ALANDA ONLARLA YÜZDE YÜZ AYNI PARALELDE OLMAMIZ GEREKMİYOR. ÇÜNKÜ KARŞILIKLI İLİŞKİLERİMİZİN PEK ÇOK BOYUTU VARDIR, BİR ALT COĞRAFYADA UYUŞMAYAN POLİTİKALAR BAŞKA BİR COĞRAFYADA UYUŞABİLMEKTEDİR. İŞBİRLİĞİ YAPACAĞIZ AMA TAMAMEN DAYANMAYACAĞIZ, İHALE ETMEYECEĞİZ, TESLİM OLMAYACAĞIZ. HÜNER DİPLOMASİ DE VE GÜÇ KURGUSUNDA. GÜÇLÜ ÜLKE OLMAK LAZIM BAŞKA ŞANSIMIZ YOK. ARTIK SORUNLARI ASKERİ GÜCE HAVALE ETMEK YERİNE DAHA ÇOK YUMUŞAK GÜÇ VE EKONOMİK GÜCE DAYANAN BİR GÜVENLİK KONSEPTİ VE ŞİRKETLERİN, BANKALARIN, ÜNİVERSİTELERİN, MEDYANIN ÖN CEPHEDE SAVAŞTIĞI GÜÇ PROJEKSİYONUNA İHTİYACIMIZ VAR. BUNUN İÇİNDE BU KURGUYU SAĞLAYACAK ENTELEKTÜEL BİR BİRİKİMİ ACİLEN OLUŞTURMAK GEREKLİDİR.

GUAM (1997): GÜRCİSTAN, UKRAYNA, AZERBAYCAN, MOLDOVA (HAZAR KAYNAKLARININ KENDİ BÖLGESİNDEN AVRUPA'YA ULAŞTIRILMASINI TEŞVİK ETMEK, BALTİK ÜLKELERİ İLE İŞBİRLİĞİ, KARADENİZ İLE İLGİLİ PROJELER)